

»Huomioiko» peruskoulu »viestinnän»?

Kahden uudissanan tulevaisuudesta

Hannes Teppo kirjoitti 1947 Virittäjässä *huomioida*-verbin vaiheista ja totesi, että sana oli yleistynyt 1920-luvulla tarkoittamaan 'huomioiden tekemistä' mutta »pian sen käyttö kielimiesten vastustuksesta huolimatta ryöstäytyi myös 'huomioon ottamisen' merkitykseen» (s. 102). Tunnettu kielenhuoltaja ei näkynyt paheksuvan karkulaista, joka oli rynnännyt naapurinkin merkityskentälle.

Tuula Nissinen on tutkinut *huomioida*-verbin nykykäyttöä (käsikirjoite 1970, Oulun yliopiston suomen kielen laitos) ja todennut samaa kehitystä kuin Hannes Teppo. Kymmenestä eri lehdestä Nissisen piti lukea lähes kuusimiljoonaa sanaa löytääkseen sata *huomioida*-verbiä. Näistä vain kolme oli »oikein» käytettyjä: 'tehdä huomioita'. Lienee syytä päästää 70-vuotias aituri lopullisesti irti: 'ottamaan huomioon', varsinkin kun tämä merkitys on taajakäyttöinen. Mainitussa otoksessa tarvittiin näet 'ottaa huomioon'-merkityksistä ilmausta useammin kuin tuhat kertaa, ja *huomioida* olisi siis tässä tehtävässä tiivistänyt sanontaa kymmenen kertaa niin paljon kuin nykyisessä ja luvattomassa yhteensä.

Olisiko *varastoida* 'ottaa varastoon'-verbin varjo havaittu ja huomioitu? Siltä vaikuttaa, koska Ouluun kootusta 1960-luvun suomen kielen otoksesta ei löytyne yhtään varmasti »korrektia» *huomioida*-verbin esiintymää.

Samalla tavoin pyrkivät laajenemaan myös *tiedottaa* ja *tiedotus* -sanojen kentät, mutta: *kommunikaatio* olkoon toki avarampi asia. Tämä ei ole suinkaan unohtunut peruskoulun opetussuunnitelmia laatineilta, vain *viestintä*-sana, johon tunnen lukkarinrakkautta sanueen nasevuuden ja myönteisten assosiaatioiden vuoksi. Nyt väitetään kirjoitetun ja luetun kielen »ilmaisevan jotakin, välittävän hänelle

sisältöä», mutta miksei kieli *viestisi* lapselle jotakin. *Joukkoviestimet* ovat tietysti aivan tavallisen tuntuisia mahtavien »massatiedotusvälineiden» rinnalla. Kunpa *tieto* ei olisi usein liian vaateliasmielteinen kanta *joukkotiedotus*-johdokselle.

Forma Toivainen